

10

Estiu 2015

EL BUTLLETÍ

del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

CARTA DEL PRESIDENT

Amb aquest són deu els butlletins que hem editat i, tot i que no sigui un gran nombre, per a nosaltres representa haver consolidat un projecte que feia anys que dúiem de cap, però no havíem aconseguit portar a terme.

L'any 1985 ja s'havia intentat amb un primer número que va veure la llum el mes de maig d'aquell any i en el qual, com a carta de presentació, la Junta deia que el seu objectiu era donar a conèixer totes les activitats que promovia el Centre i que fins llavors només quedaven reflectides «en les Memòries de Gestió que es presenten anualment a l'Assemblea de Socis, i per tant, resten desconegudes per a la majoria de banyolins». En aquell primer número es parlava de la immediata aparició dels Quaderns 1980-1984 i la imminent presentació del primer volum de la col·lecció Diplomatar. Entre d'altres, també es feia referència a la creació d'un òrgan de gestió dels museus de Banyoles, com a preàmbul de la constitució d'un patronat, així com de les noves adquisicions per a la biblioteca del Centre.

Han passat tot just trenta anys d'aquell primer butlletí i cinc d'aquesta, podríem dir, segona etapa, iniciada l'estiu de 2010. A banda d'estar totalment d'acord amb el que es deia fa vint-i-cinc anys, en el sentit que calia que sortís a llum tot el que es feia i que no quedés arraconat en un llibre d'actes, dèiem com a carta de presentació que aquest butlletí naixia «amb la voluntat

de donar-nos a conèixer a totes aquelles persones interessades en la defensa i promoció del patrimoni històric, arqueològic [...] no només volem recordar el que ha dut a terme la nostra entitat durant els seixanta-set anys de la seva existència oficial [...] sinó sobretot el que es fa dia a dia».

Crec que hem aconseguit tres premisses: contactar, recordar i informar. Hem contactat amb la gent del Pla de l'Estany, sensible amb el que fem, com ho demostra el fet que el nombre de socis i sòcies ha augmentat dels dos-cents que hi havia als tres-cents disset que som actualment. També recordem el que fem, d'una banda amb l'apartat «La nostra història», que en aquest número arriba al capítol número 5 i que ens remunta als nostres orígens com a entitat, i de l'altra, amb el repàs de les darreres activitats dutes a terme des de la publicació de l'últim número del butlletí. I, per últim, informem, informem de tots els projectes que tenim entre mans: sortides, cursos, excursions, publicacions, etc.

Per això dic que estem contents: contents d'haver arribat a aquest desè número, contents d'haver consolidat el projecte i contents d'haver acomplert les nostres expectatives. Unes expectatives, que mai em cansaré de dir que s'aconsegueixen gràcies al vostre suport, el del soci, tant si sou actius com si no, perquè hem de recordar que el Centre el formem tots i totes.

Carta del president	2
Què fem	3
Llibres publicats pels socis	4
La nostra història	6
Resum d'activitats	8
Properes activitats curs 2015-16	20
Com fer-se soci del CECB	23

Edita
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

Coordinació
Joan Anton Abellan

Correcció lingüística
Anna Galí

Foto portada
Pere Alsius i Torrent (ACPE)
i pots de vidre de la farmàcia Alsius
(Harold Abellan)

Disseny
Estudi Oliver Gràfic

Impressió
Impremta Palmada

Tiratge
150 exemplars

Dipòsit Legal
GI.967-2010

QUÈ FEM

INFORME DE SECRETARIA

Vacances. Us informem que durant el mes d'agost la secretaria del Centre romandrà tancada per vacances.

Altes i baixes de socis. Us informem que des del dia 31 de desembre de 2014 hi ha hagut nou socis nous i cinc baixes, dues per defunció i tres voluntàries. Seguim creixent, i ara tenim un total de tres-cents disset socis.

INFORME DE LA BIBLIOTECA

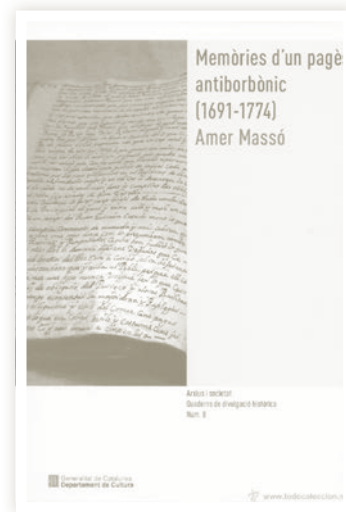
Llibres rebuts

Durant els sis primers mesos de l'any, s'han ingressat cinquanta-dos llibres a la biblioteca del Centre d'Estudis. Una bona part són d'autor o de tema locals, aportats pels mateixos autors, com Joan Anton Abellan, Martirià Brugada, Miquel Duran, Jaume Fàbrega, Carles Hervàs i Lluís Pau i Gratacós; per institucions, com l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, l'Observatori del Paisatge i Ràdio Banyoles; per editorials, com El Cep i la Nansa i Edicions Sidillà, o per socis, com Mateu Butinyà, Josep Callís i Jordi Galofré. D'altres són llibres rebuts de l'Ajuntament de Mataró, la Biblioteca de Catalunya, la Diputació de Girona, l'Institut d'Estudis Ceretans, la Fundació Josep Irla, el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el govern basc.

Entre aquests llibres ingressats, en destaquem dos, pel seu gran interès. El primer fou editat per l'Observatori del Paisatge, sota la direcció del nostre consoci Joan Nogué, titulat *Les comarques giro-*

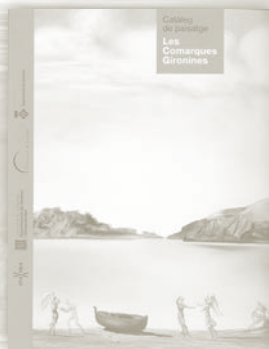
nines. Catàleg de paisatge. S'hi cataloguen i descriuen vint-i-sis paisatges, entre els quals, evidentment, trobem l'estany de Banyoles. El catàleg en descriu els trets distintius, n'explica l'organització, la dinàmica actual i l'evolució històrica, en detalla els valors, esmenta les principals rutes d'observació i, finalment, exposa uns objectius de qualitat paisatgística, amb criteris i propostes d'actuació. Alguns altres dels paisatges catalogats incorporen territoris de la comarca: Rocacorba (Camós, Palol de Revardit, Porqueres i Sant Miquel de Campmajor), els terraprimis (Cornellà del Terri, Crespià, Esponellà i Vilademuls) i les valls d'Olot (Sant Miquel de Campmajor i Serinyà). Es tracta d'una obra molt important, de consulta obligada per a tot hom a qui li interessin aquests temes.

El segon llibre és l'edició, a cura de Jordi Curbet, de les memòries d'Amer Massó, un pagès que va viure al segle XVIII a Sant Esteve de Guialbes. El llibre es titula *Memòries d'un pagès antiborbònic (1691-1774)* i la seva lectura ens apropa a la vida de cada dia de Sant Esteve de Guialbes i els grans episodis històrics del segle XVIII, marcats per la Guerra de Successió i les seves conseqüències.

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

Des de la publicació del darrer butlletí, hem tingut notícia de cinc publicacions dels nostres socis:

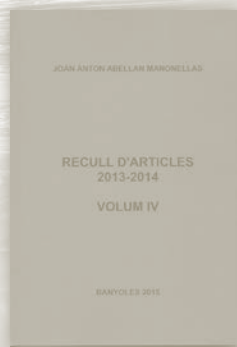
Les comarques gironines. Catàleg de paisatge

Autor: Joan Nogué (director)
Edita: Generalitat de Catalunya
Pàgines: 696
Data de publicació: a finals de 2014

Els morts no parlen

Autor: Miquel Aguirre
Edita: Llibres del Delicte
Pàgines: 350
Data de publicació: febrer de 2015

Recull d'articles 2013-2014. Volum IV

Autor: Joan Anton Abellan
Pàgines: 268
Data de publicació: gener de 2015

Cop de porta 1714-1975

Autor: Pere Bosch i Cuenca
Edita: El Punt Avui
Pàgines: 198
Data de publicació: març de 2015

Per mantenir al dia aquesta secció, preguem a tots els socis i sòcies que ens facin arribar un exemplar dels llibres que publiquin o, si més no, ens en facilitin informació a través del correu electrònic del Centre:
cecbanyoles@cecbanyoles.cat

Pujals d'aquí, Pujals d'allà. Històries d'en Joan Oceller

Autor: Àngel Vergés

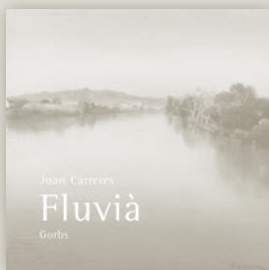
Pàgines: 212

Data de publicació: abril de
2015

Les Garrotxes, núm. 15 (Primavera-estiu 2015)

La revista *Les Garrotxes*, que apareix dos cops l'any, sol comptar amb col·laboracions de socis del Centre d'Estudis. En concret, en el número 15 hi han col·laborat Jordi Galofré, Joan Anton Abellan, Miquel Rustullet, Guerau Palmada i Joan Pontacq. També l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany hi ha aportat algunes fotografies.

Fluvià

Autor: Joan Carreras *et al.*
(entre els quals, Joan Anton
Abellan)

Edita: Gorbs

Pàgines: 294

Data de publicació: abril de
2015

LA NOSTRA HISTÒRIA

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL CECB

Per Jeroni Moner

CAPÍTOL V (1950-1960)

LA PLENA RECUPERACIÓ DE L'ANTIGA CASA DE LA VILA PER A MUSEU

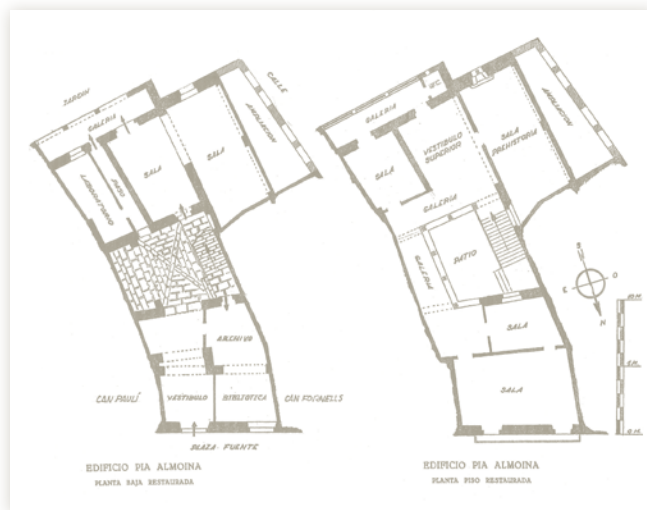
Amb la inauguració, l'any 1949, de la sala de prehistòria, el museu iniciat per l'entitat l'any 1943 es va consolidar definitivament com un dels més importants de Girona (veure el Butlletí núm. 9). Complert aquest objectiu, durant tota la dècada dels cinquanta, i sense deixar de dur a terme altres activitats, els esforços dels membres del Centre d'Estudis es van centrar en la seva ampliació fins a ocupar totalment l'edifici com a museu amb la finalitat de conservar i divulgar el patrimoni històric i arqueològic de la comarca.

Tot i que només es disposava d'una petita sala i de la recent inaugurada de prehistòria (ja que la resta de l'edifici seguia ocupat per diversos organismes municipals), s'aconseguien donacions d'elements, sobretot d'època medieval, i se seguiren obtenint materials d'excaució (de Porqueres, Serinyà, Vilauba, Usall, etc). Malgrat l'escassetat de recursos econòmics, encara es van adquirir diverses peces de procedència local (talles, plats de ceràmica, etc). Com es pot veure amb els plànols dels primers projectes de museu, l'edifici original era molt més reduït del que ara podem imaginar.

De fet, els plantejaments museològics no eren molt clars, a diferència del que van ser anys després. Fins i tot, i arran d'una conferència i un

suggeriment del biòleg Ramon Margalef l'any 1951, es va proposar destinar una de les noves sales que s'havien d'obtenir a un «Museu del Lago», amb fòssils i informació de la flora, fauna i geologia de tot el que es referís al sistema lacustre. No s'ha d'oblidar, però, que aquella proposta no era aliena al fet que aquell any de 1951 l'Estat havia declarat l'estany de Banyoles i el seu entorn com a «Parage Pintoresco», com a forma de protecció del seu paisatge i, coherentment, del mateix estany.

Els Quaderns, que només es van publicar anualment des de l'any 1948 fins a l'any 1953, van permetre la divulgació de treballs i conferències tant d'autors locals (sobretot de Constans i Corominas) com

Projecte de museu a la Pia Almoïna (1951). Arquitecte F. Figueras.

Estat de les bandes nord i sud de la galeria gòtica durant els anys cinquanta (Francesc Figueras)

de forans, així com de les activitats de l'entitat (la participació en certàmens literaris i congressos d'arqueologia, els resultats de les excavacions arqueològiques o les visites al museu). Però també s'hi van donar a conèixer propostes sobre quin havia de ser el contingut del museu –com la comentada del presumpte museu de l'Estany–, cosa que, en el fons, reflectia el funcionament per seccions, encapçalades, cada una d'elles, per fortes personalitats.

Les seccions més actives durant aquells anys –almenys pel que fa a publicacions i a la seva transcendència de cara al futur– van ser la de Prehistòria, encapçalada per Josep M. Corominas, i sobretot la d'Història, comandada per Mn. Lluís G. Constans. El mossèn, implicat amb l'entitat des dels inicis, tenia molt clar que el mateix que s'estava fent per al museu s'havia de fer paral·lelament amb la creació d'un arxiu. El seu esforç es va fer realitat l'any 1957 amb la instal·lació i posada en marxa de l'Arxiu Històric Comarcal a la sala que havia estat la primera i única del museu. La seva prematura mort l'any 1955 li va impedir poder-ho veure però el llegat que va deixar amb els manuscrits i la col·lecció diplomàtica són impagables.

Aquesta instal·lació va ser possible perquè, l'any 1951, l'Ajuntament va atendre les sol·licituds del Centre: va buidar els baixos de l'edifici i va destinar pressupost suficient per habilitar-los. L'any 1954 s'inauguraren les sales d'aquesta planta dedicades a les èpoques antiga, medieval i moderna, així com el petit local (avui ocupat per l'escala i ascensor d'accés als serveis de direcció i administració del museu) que al mateix temps feia les funcions d'arxiu, biblioteca i lloc de reunions. De totes maneres, durant anys l'edifici va mantenir un aspecte d'interinitat, especialment la galeria gòtica del pati.

Amb el trasllat, l'any 1957, de l'Escola d'Arts i Oficis –que havia ocupat l'antiga sala de plens del consistori amb balcó a la placeta de la Font i que va ser durant molts anys laboratori d'estudi i restauració

de material arqueològic–, l'edifici va quedar totalment dedicat als fins que s'havia proposat l'entitat. Així i tot, la Junta del Centre, des de l'any 1955, demanava a l'Ajuntament l'adquisició de la casa veïna (can Paulí) per ampliar el museu, i, a la vista que la compra no es produïa, l'any 1957 un grup de socis se'n va fer càrrec i va sol·licitar un crèdit les quotes del qual les pagaven personalment perquè l'entitat no tenia encara personalitat jurídica.

No hi va haver més ampliacions, però l'any 1958, amb un projecte i la direcció de l'arquitecte Francesc Figueras, que al mateix temps era el director del museu, i el finançament majoritàriament a càrrec de la Diputació, es va iniciar la gran obra de restauració del pati. Es va desmuntar i reconstruir tota la cara de llevant i part de la de migdia, i es van reposar dues columnes i dos capitells que havien desaparegut. L'obra es va acabar a principis de l'any 1961, tot i que encara van quedar pendents alguns detalls. A la dècada següent es van produir canvis transcendents per a l'entitat que explicarem en el proper butlletí.

RESUM D'ACTIVITATS

Assemblea anual de socis. Com ja va essent habitual, el darrer diumenge del mes de gener es va dur a terme l'assemblea anual de socis de la nostre entitat. Un cop aprovats l'acta de l'assemblea anterior i l'estat de comptes de l'any 2014, es van explicar les activitats dutes a terme al llarg de l'any anterior i el pressupost per a l'any 2015, que també es va aprovar per unanimitat, així com també les activitats previstes per a aquest curs.

CURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA TERCER CICLE

«El segle XVIII a Catalunya»

El divendres 16 de gener de 2015 va tenir lloc una conferència sobre el segle XVIII a Catalunya, a càrrec de Jordi Barris, que durant molts anys havia estat professor d'història de l'IES Pere Alsius i Torrent i que actualment és professor de l'INS de Vilablareix. El professor Jordi Barris va titular la seva conferència «Entre la mort i la resurrecció de Catalunya» i la va començar amb una visió general del context europeu, caracteritzat per una tendència a la formació i consolidació de grans estats. Va

ser d'acord amb aquestes tendències que els nous monarques espanyols van voler imposar el model francès d'un estat centralista i centralitzat. Va parlar del despotisme il·lustrat, una nova manera d'entendre l'absolutisme, que va exemplificar en la figura de Carles III de Borbó. Catalunya, amb les seves institucions tradicionals suprimides i amb la imposició d'un nou sistema institucional derivat del Decret de Nova Planta, va quedar sotmesa a una forta opressió i a una imposició centralista. Malgrat la pèrdua de pes polític, però, el país es va desenvolupar econòmicament i, a partir de les millores en l'agricultura, va començar un procés que va culminar amb la industrialització del segle XIX. L'assistència va ser de seixanta persones.

Convent mercedari de Sant Ramon (Mateu Butinyà)

El diumenge següent, 18 de gener, va tenir lloc la sortida corresponent a aquesta conferència, que va consistir en una visita a la ciutat de Cervera. En primer lloc, al Centre d'Accollida Turística (CAT) es va visionar un audiovisual sobre el naixement de la Generalitat de Catalunya, institució que es va consolidar a les Corts de 1359, celebrades precisament a Cervera. Després es va fer una visita guiada a l'edifici de la Universitat, creada per Felip V l'any 1717 després de tancar les set universitats que hi havia a Catalunya. Es tracta de l'edifici més representatiu de la ciutat, estructurat al voltant de tres patis interiors, amb la façana barroca i el paranimf amb el retaule de Jaume Padró. La visita es va cloure a l'edifici barroc de la Paeria, després d'un recorregut per la Cervera dels segles XVI-XVIII. A la tarda es va anar al poble de Sant Ramon, per visitar el convent mercedari de Sant Ramon, un notable exponent del barroc, amb el seu gran claustre i una curiosa col·lecció d'exvots. L'assistència va ser de quaranta-cinc persones.

«L'edat moderna al Pla de l'Estany»

El divendres 13 de febrer va tenir lloc una conferència sobre l'edat moderna al Pla de l'Estany, a càrrec de Josep Grabuleda. En aquests segles, la demografia de la comarca va passar de l'estancament (als segles XVI-XVII) al creixement (al segle XVIII). Des del punt de vista econòmic, la majoria de la població de la comarca es dedicava a l'agricultura, mentre que a Banyoles dominaven els oficis artesans. Des del punt de vista administratiu, els pobles de la comarca actual es dividien entre les sotsvegueries de Girona i de Besalú. Hi havia també diverses jurisdiccions senyorials, com la baronia de Vilademuls o la del bisbe de Girona, a més de la de l'abat de Sant Esteve de Banyoles. Amb aquesta estructura tan complexa, sovint es plantejaven conflictes jurisdiccionals, en una societat dominada per la violència barroca, de la qual el conferenciant va esmentar diversos exemples, com l'atemptat que va causar la mort de l'abat Antoni de Cartellà o la utilització del bandolerisme per part dels abats del monestir. Aquest clima de violència generalitzada es relacionava també amb una situació bèl·lica continuada. Al final de la conferència va fer referència a les destruccions patides per les esglésies i les reconstruccions realitzades al segle XVIII en estil barroc, com és el cas de les esglésies d'Orfes, Galliners i del mateix monestir de Sant Esteve. L'assistència va ser d'unes setanta persones.

Castell de Sant Ferran de Figueres (Joan Anton Abellan)

El diumenge 15 de febrer es va fer la sortida corresponent a aquesta conferència, que va consistir en una visita al castell de Sant Ferran, de Figueres, una gran fortalesa militar construïda al segle XVIII per frenar possibles invasions des de França. Actualment està gestionat per un consorci entre el Ministeri de Defensa, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Figueres. La visita va consistir en un recorregut amb vehicles tot terreny al voltant dels fossats i les obres exteriors de la fortalesa, inclòs l'accés als túnels de les contramines, i també, amb una embarcació tipus Zodiac, als dipòsits d'aigua subterranis. L'assistència va ser d'unes cinquanta persones.

RESUM D'ACTIVITATS

INICI DEL QUART CICLE. ACABAT EL TERCER CICLE, ES VA INICIAR EL QUART, DEDICAT ALS SEGLES XIX I XX.

«El segle XIX a Catalunya»

Museu Industrial del Ter (Mateu Butinyà)

La primera conferència va tenir lloc el divendres 14 de març, a càrrec de Genís Barnosell, que va centrar la seva exposició en tres punts bàsics.

En primer lloc, va explicar que els anys que van de 1808 a 1874 són d'una història política complexa i agitada. Començant amb la Guerra del Francès i continuant amb les guerres carlines. Es va produir la pèrdua de pràcticament tot l'imperi colonial i es van posar les bases d'un nou estat liberal, centralista i uniformista. En segon lloc, malgrat aquesta inestabilitat política, es va produir el notable creixement econòmic, centrat en la indústria tèxtil cotonera. I, paral·lelament, es va formar un moviment sindical molt potent.

A continuació el conferenciant va analitzar la relació entre Catalunya i Espanya. Les classes dirigents catalanes van protagonitzar un assaig de ser plenament espanyoles sense deixar de ser catalanes, amb dues idees claus: el record de la situació anterior a 1714, quan Catalunya era un estat, i la reivindicació que tots els espanyols fossin tractats en peu d'igualtat. Aquest intent de ser espanyols sense deixar de ser catalans no va ser comprès ni acceptat per Espanya. L'assistència a la conferència va ser de seixanta persones.

El diumenge següent, 15 de març, va tenir la sortida corresponent a aquesta conferència, a càrrec de Jordi Font, que va consistir en una

visita al Museu Industrial del Ter i a la colònia de Borgonyà. El Museu del Ter, permet fer-se una idea del procés de transformació del cotó en fil i el canvi que la industrialització de la zona va representar per a la societat. Després es va visitar la colònia industrial de Borgonyà, construïda el 1895 per l'empresa escocesa Coats, que pocs anys després es va associar amb els Fabra i van formar la gran empresa tèxtil Fabra i Coats. La fàbrica de Borgonyà era enorme, amb un miler de treballadors. Tot i ser d'origen escocès, era coneguda com «els Anglesos». És d'un urbanisme funcional, amb habitatges unifamiliars, una jerarquia social molt ben delimitada i edificis públics. Com la resta de colònies, el paternalisme de l'empresa era una manera de tenir un control social dels treballadors.

Finalment es va visitar el santuari de la Gleva on es va recordar la figura de mossèn Jacint Verdaguer. Una de les participants a la sortida, la Rosa Planella, va explicar a grans trets la vida, l'obra i la relació amb Banyoles de mossèn Cinto i va llegir fragments de la seva obra. L'assistència a la sortida va ser de quaranta persones.

«El segle XIX a Banyoles»

El divendres 17 d'abril va tenir lloc una conferència sobre el segle XIX a Banyoles, a càrrec de Josep Grabuleda, que va iniciar la seva intervenció explicant com l'evolució de la població a Banyoles va experimentar primer un estancament i després una davallada al llarg del segle XIX.

Les activitats econòmiques de la comarca continuaven sent majoritàriament agrícoles, complementades amb la ramaderia. El procés de desamortització va tenir conseqüències negatives per als pagesos, perquè els propietaris tradicionals van ser substituïts per comerciants i negociants forans, que el primer que van fer va ser intentar pujar el preu dels arrendaments. Pel que fa a la indústria, la crònica de la industrialització a Banyoles és la crònica d'un fracàs. La indústria banyolina no es va saber renovar i va quedar obsoleta. Hi va influir la poca força hidràulica disponible (l'aigua dels recs) i les males comunicacions.

Des del punt de vista polític, el liberalisme va modificar el sistema municipal, amb la desaparició dels antics ajuntaments i la creació de nous municipis, que s'han mantingut fins avui. Els conflictes polítics (guerres i revoltes) van condicionar molt la vida dels habitants de la comarca. L'assistència va ser de cinquanta persones.

Aquesta conferència es va complementar amb una visita, el diumenge següent, al Museu Etnogràfic de Ripoll, a la Farga Palau i a Ogassa.

El Museu de Ripoll permet descobrir el patrimoni de la comarca, amb temes relacionats amb la ramaderia, les activitats agrícoles, els oficis, la farga, el ferro forjat i les armes de foc. A la Farga Palau, fundada al segle XVII, es pot veure com funcionava la farga, amb les trompes d'aigua, els martinets, la fornal, la roda hidràulica, etc. Finalment, es va visitar Ogassa per veure el passat miner d'aquesta població. L'assistència va ser de quaranta-cinc persones.

FINAL DE CURS A VALÈNCIA

El 30 i 31 de maig de 2015 va tenir lloc la sortida de fi de curs, que va consistir en una visita a València, guiada per Vicent Soler, catedràtic d'economia a la Universitat de València, i Alfons Llorens, periodista i escriptor, tots dos bons coneixedors de la ciutat de València i el seu patrimoni artístic i històric.

La visita va començar a la Porta de Serrans, del segle XIV que, sense deixar de ser un element defensiu, evidencia una clara funció ornamental, adequada per rebre solemnement els visitants que venien del nord.

En segon lloc es va visitar la catedral, exponent notable del gòtic català, amb elements romànics, del gòtic francès, renaixentistes,

barrocs i neoclàssics. Construïda al segle XIII sobre l'antiga mesquita, entre molts elements d'interès, destaca el Sant Calze, donat al segle XV per Alfons el Magnànim.

En tercer lloc es va visitar la Llotja de la Seda, una extraordinària mostra del gòtic valencià, construïda en els segles XV i XVI, exponent de la puixança de la burgesia valenciana en aquests segles.

La resta de la tarda es va dedicar a passejar pel centre històric de la ciutat: la basílica de la Mare de Déu dels Desemparats, el Palau de la Generalitat, l'Almodí o magatzem de blat, el Palau dels Borja, seu de les Corts Valencianes, la plaça Redona, etc.

L'endemà, diumenge, es va visitar l'Estació del Nord, una altra meravella del modernisme valencià, amb una gran abundància d'elements decoratius de ceràmica, fusta, metall i vidre. Es va La Nau, antiga seu de la Universitat de València, amb un claustre neoclàssic i una rica biblioteca, i a continuació el Col·legi del Patriarca, és a dir, el Reial Col·legi del Corpus Christi, un seminari fundat al segle XVI per l'arquebisbe Juan de Ribera, amb una església decorada amb pintures al fresc, un claustre renaixentista i una pinacoteca que conserva pintures d'interès.

La visita va finalitzar amb una anada fins al port de Silla, per fer un breu recorregut en barca per l'albufera i contemplar la marjal, o terres dedicades al cultiu de l'arròs, i el llac d'aigua dolça, separat del mar per una barra sorrenca, la restinga. L'assistència va ser de trenta-dues persones.

Passeig en barca per l'albufera de València (Joan Anton Abellan)

CURS SOBRE EL NOSTRE PATRIMONI GEOLÒGIC

Des de la informació publicada en el darrer butlletí, s'ha continuat desenvolupant aquest curs dedicat al nostre patrimoni geològic, que el passat mes de maig va arribar a la seva fi.

«**De Santa Pau a Banyoles**». En aquesta quarta sessió del curs de geologia, Salvador Sarquella va explicar la formació del relleu de Santa Pau a Banyoles i també va fer referència a la tercera sessió, «De Sant Joan les Fonts a Banyoles», ja que per al diumenge dia 8 s'havia previst la sortida de camp corresponent a les dues sessions. Va començar parlant dels diferents mètodes d'estudi de l'estructura i composició de la Terra. Els mètodes directes, que es basen en els afloraments, la lava, els sondatges i fins i tot els meteorits, i els indirectes, que es basen en l'estudi de les ones sísmiques o en determinacions de les diferències gravimètriques, elèctriques, magnètiques o tèrmiques que presenten els diferents materials de la Terra. Tot això dona com a resultat models com, per exemple, el químic o estàtic, en el qual es reconeixen diferents capes a l'interior de la Terra, com l'escorça, el mantell i el nucli, o el físic o dinàmic, en el qual es parla de la litosfera o astenosfera. Quant a composició, la part més externa de la Terra està formada per pocs elements: l'oxigen, que està present per tot arreu i acompanya el nitrogen a l'atmosfera, el silici a l'escorça, l'hidrogen a la hidrosfera i el carboni a la biosfera. La teoria de la deriva dels continents juntament amb la tectònica de plaques permet explicar l'aspecte actual de la superfície terrestre. Alfred Wegener ja va proposar, fa cent anys, la teoria de la deriva dels continents, que

Sant Joan les Fonts (Joan Anton Abellan)

abans haurien estat junts formant un supercontinent, Pangea. Sarquella remarca que els continents encaixen pel talús continental més que per la part de terra emergida i que hi ha hagut diverses Pangeas, i ara estem a la darrera. La tectònica de plaques permet explicar la formació de les cadenes muntanyoses, les valls, els volcans, l'aparició de roques com el basalt, etc. La vall de Campmajor o la vall d'Olot són rifts, zones d'enfonsament allargades, producte de les transformacions de la superfície terrestre. Durant la resta de la sessió, va explicar el que veuríem sobre el terreny l'endemà: la vall de Sant Miquel, amb zones de gresos on es poden trobar fòssils (nummulits), la vall de Mieres i el riu Ser, amb zones de gresos i roca basàltica, el volcà de Rocanegra, les colades de lava de

Sant Joan les Fonts, Castellfollit de la Roca, les terrasses del Fluvià, les guixeres de Beuda i la pedrera d'Incarcal. Amb les nombroses preguntes dels assistents, després de quasi dues hores, es va acabar la xerrada.

El dia següent, diumenge, vam sortir poc després de les vuit cap a Sant Miquel de Campmajor i vam fer la primera parada al Torn. La baixa temperatura (estava tot glaçat) no ens va impedir observar les dues vores del riu: a la dreta, la roca basàltica ben ferma i a l'esquerra, la zona de gresos que patia l'erosió contínua de l'aigua. A la segona parada, al mas Can Batlle, vam poder observar boles de basalt que apareixien per sota d'un arbre i el salt de la Riera de Sant Martí. A Santa Pau, després d'esmorzar, ens esperava el bufador de la colada de lava. Després de veure la gredera del volcà de Rocanegra, ens vam dirigir, travessant Olot, cap a Sant Joan les Fonts. Les explicacions de Salvador Sarquella ens van fer veure, al costat de l'antiga colònia paperera de l'empresa Torras, les colades de lava de tres erupcions diferents, amb capes de sedimentació intercalades. Tornant ja en direcció a Banyoles, ens vam aturar a la passera del riu Fluvià, davant de la cinglera basàltica de Castellfollit de la Roca, i a les terrasses del Fluvià, abans d'arribar a Beuda, per dinar. Després, encara ens quedaven quatre etapes del nostre recorregut. Tècnics de l'empresa Algiss ens van explicar

la manera d'explotar les guixeres de Beuda, per produir guix per a la construcció i per a escaiola. Després vam poder explorar una cova de guix a Beuda mateix, vam veure un estany càrstic i vam arribar a la darrera parada, l'explotació de guix convertida en jaciment paleontològic d'Incarcal.

«**De Rocacorba a Banyoles**». Aquesta sessió es va dedicar a la hidrosfera, l'aigua del planeta. L'aigua superficial, que és la que ens interessa, constitueix només el 0,17 % de la total. El temps de residència de l'aigua en un riu (o sigui, el temps mitjà que una gota d'aigua roman en el riu, abans de passar a un altre medi) és de tretze dies. A l'atmosfera és de deu dies i a l'oceà, de 36.000 anys.

Pel que fa al cicle de l'aigua de la conca hidrogràfica de Banyoles, Salvador Sarquella ens va explicar que la precipitació és compensada per l'evapotranspiració, l'escorri-

Rocacorba (Joan Anton Abellan)

ment superficial i la infiltració. Segons la porositat i permeabilitat de les roques que formen el sòl, l'aigua pot circular i sortir cap a una altra conca o quedar-se en forma de reserves superficials o subterrànies. Quan l'aigua s'infiltra a través d'una roca porosa permeable que té per sota un nivell impermeable es forma un aquífer. Els aquífers es poden descarregar a través de rius, fonts o pous. Quan la descàrrega d'un aquífer no és compensada per la precipitació, es pot produir la intrusió d'aigües properes. Això pot ser un problema en aquífers situats a prop de la costa, en què es pot produir una intrusió salina, amb pèrdua de la qualitat de l'aquífer.

Un altre aspecte molt important de l'acció de l'aigua és el modelat càrstic, que es produeix, per exemple, per la dissolució per part de les aigües subterrànies dels materials del subsòl, sobretot les roques calcàries i els guixos. El modelat exterior pot donar lloc a rasclers (superfícies profundament erosionades) o depressions anomenades dolines o pòlies. A l'interior de la terra es poden formar avencs, cavitats, estalactites, estalagmites o columnes.

Al final de la sessió, Salvador Sarquella va detallar les diferents parades que es farien a la sortida de camp del dia següent i va ressaltar els aspectes d'interès de cadascuna.

Pel que fa a la sortida pràctica, amb punt de partida a Banyoles, ens vam aturar a Rocacorba, el Roure Gros, la font i el salt d'en Vila, l'estanyol Alt de l'Estanyell, les Estunes, el salt Dalmau i el puig de Sant Martírià. Vam poder veure les diferents capes, de gresos i

conglomerats principalment, vam imaginar com l'aigua ha anat conformant el paisatge de la nostra comarca al llarg de milers d'anys i fins i tot vam aprendre a detectar la falla Celrà – Camós per la diferent coloració de les terres, quan baixàvem el puig de Sant Martírià.

«**De Banyoles a les Planes d'Hostoles**». El dissabte 21 de març tocava de parlar de la conca hidrològica del Ter, amb la seva forma característica de xarxa plena de ramificacions. Comparant-la amb la conca del Fluvià, explicada i visitada en sessions anteriors, podem veure que la del Ter té el naixement molt més amunt, a 2.400 m d'altura (la del Fluvià, a 920 m), és el doble de llarga, amb 208 km (la del Fluvià, 97 km), té quasi el triple de superfície, 3.011 km² (la del Fluvià, 1.125 km²) i té més afluents i embassaments: Sau, Susqueda, Pastoral, Colomers i Seva (Boadella és l'únic del Fluvià). Fins i tot en el nom hi ha una diferència significativa: Ter ve d'un vocable indoeuropeu que significa «riu» i Fluvià, que també vol dir «riu», en canvi prové del llatí.

Salvador Sarquella en una de les conferències al Museu Darder (Elisenda Galceran)

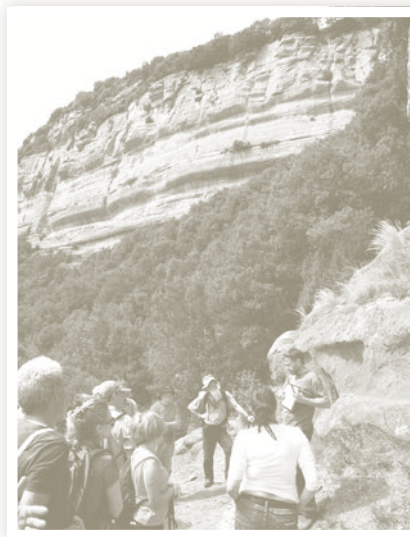
RESUM D'ACTIVITATS

El Ter neix a la vall glacial que hi ha entre el Gra de Fajol i el Bastiments. L'erosió glacial, responsable per exemple del llac de Núria, es produeix més en superfície, mentre que l'erosió fluvial és més lineal, i aprofundeix en el llit del riu. El Ter és un riu molt aprofitat amb molins, rescloses i embassaments. Només al Ripollès hi ha cinquanta petites centrals hidroelèctriques. Els embassaments tenen avantatges i inconvenients. Entre els avantatges podem anomenar la producció d'energia, la reserva d'aigua, la regulació d'avingudes, la pesca, el piragüisme, l'element paisatgístic. Entre els inconvenients podem citar la modificació del perfil del riu, dels microclimes i dels aqüífers, l'acumulació de sediments i, aigües avall, la disminució de l'extensió de deltes i platges i l'increment de la salinització en la zona litoral. Hi ha també altres inconvenients, com l'eutrofització de l'aigua embassada, la destrucció de terres de conreu, el trasllat de poblacions, etc.

Salvador Sarquella va continuar parlant de la vall de Llèmena: el volcà del Puig d'Adri, la riera de Rocacorba i la travertinització amb la formació de terrasses calcàries. Després va parlar de la vall del Brugent amb el volcà de Fontpobra, el de les Medes, el del Traiter, el de Puig Moner i el de Granollers. La xerrada va acabar amb una imatge que mostrava el contrast entre les blanques terrasses calcàries de Pamukkale (Turquia) i les terrasses de la riera de Cogolls, cobertes de vegetació i sediments.

«De Sau a Tavertet». En aquesta sessió duta a terme el dissabte dia 25, Manel Boni-

lla ens va fer una introducció a l'estratigrafia, la branca de la geologia que, amb l'anàlisi de les diferents capes o estrats de sota de la superfície de la Terra, permet interpretar com era en èpoques passades i fer hipòtesis sobre els fenòmens que es van poder produir per donar lloc al paisatge que veiem actualment. Per exemple, segons la direcció que presenten els estrats d'un determinat mate-

Camí de Tavertet (Elisabet Saus)

rial, es pot saber si hi ha hagut un plegament posterior.

Després ens va parlar de les estructures que adopten els sediments, que poden ser superficials (ripples), amb estratificació creuada (obliqua), amb esclètxes per dessecació que permeten la inclusió de materials posteriors a la sedimentació inicial, amb marques de pluja o de corrents d'aigua, amb icnites (marques de petjades d'organismes), amb

bases erosives o bioturbació (modificacions del sediments degudes a activitat biològica).

Els ambients sedimentaris poden ser continentals (fluvial, al·luvial, desèrtic, glacial, lacustre, palustre), marins (plataforma continental, talús, fons marí) o de transició (costaners, plana deltaica, etc.). A cada ambient podem identificar la conca sedimentària i l'àrea font o zona d'aportació de materials. Les columnes estratigràfiques fetes en diferents punts d'un ambient sedimentari permeten identificar els materials dels diferents estrats i posar de manifest si els estrats són concordants o hi ha hagut alguna modificació: una «transgressió» o alteració provocada per una pujada del nivell del mar, per exemple, una compressió deguda al moviment de les plaques tectòniques, una erosió, una nova sedimentació, etc. La conferència va acabar amb una referència a la història geològica de Catalunya. Durant el mesozoic, el mar envai les terres emergides i va formar la majoria de les roques calcàries del territori. Després, durant el cenozoic, es van formar les serralades d'orogènia alpina i la Depressió Central.

La zona de Tavertet, on vam fer l'excursió el diumenge següent, és molt rica geològicament parlant. Als cingles de Tavertet es pot identificar el salt de l'eocè al paleocè-eocè, pels materials que es troben en els estrats de les diferents profunditats. A la unitat vermella de la riba es poden veure dos tipus de materials: de «fàbrica clast suportada», amb components més grans, fins a 15 cm de diàmetre, que posen de manifest un sediment més aquós, i de «fàbrica matriu suportada»,

amb components més petits, fins a 2 cm de diàmetre, prova d'un sediment més fangós.

Sortida de final de curs. El passat 16 i 17 de juny es va fer la sortida de final del Curs de patrimoni geològic. El dissabte visitarem la mina de petroli de Riutort, situada dins del Parc Natural del Cadí-Moixeró, a la qual s'accedeix per una pista que surt del punt quilomètric 4 de la carretera B-402 que va de la Pobla de Lillet a Guardiola de Berguedà. Un guia ens va fer unes explicacions inicials de l'explotació i ens va acompanyar en el recorregut per l'interior de la mina, durant el qual ens en va seguir explicant la importància. D'aquesta mina s'extreien margues per destil·lar el petroli poc madur que contenien. Les margues es formaren a l'eocè de la formació Armàncies i estan situades en el flanc nord del sinclinal de Ripoll, en la unitat del Cadí. Ens va mostrar un tipus de mineria energètica que caracteritzava la comarca. Tot i estar abandonada es conserva en un bon estat. És un fet força curiós poder observar el petroli directament regalimant de la roca. Com a curiositat, cal comentar que una de les galeries de la mina no es pot visitar perquè és una zona on es controla el cycle biològic de les salamandres.

Mina de petroli de Riutort (Mateu Butinyà)

Fotografia de grup (Mateu Butinyà)

Després ens dirigírem cap al poble de Maçaners, prop de Saldes, on hi ha un magnífic mirador del Pedraforca, el Cadí i les zones properes. Aquí férem una explicació de l'estructura i l'evolució geològica de la zona que observàvem: l'origen de l'estructura del Pedraforca (els pollegons i l'enforcadura) i els tres mantells que s'hi observen (els mantells superior i inferior del Pedraforca, i el mantell del Cadí). Els dos primers amb materials del cretaci i el tercer amb materials de l'eocè.

Després de dinar ens dirigírem cap a Berga per instal·lar-nos a l'hotel i com que disposàvem de temps vam poder pujar al santuari de Santa Maria de Queralt, des d'on continuàrem resseguint la geologia del paisatge.

En acabar la tarda, en una sala de l'hotel es va fer l'última conferència del curs, «Recursos Geològics. Carbons i Petrolis del Berguedà». Els temes tractats foren: els recursos geològics, els tipus d'explotacions i impactes produïts, la formació i l'energia del carbó mineral i el petroli, els avantatges

i inconvenients dels combustibles fòssils, la història geològica del Berguedà, els fòssils de Fumanya i l'energia a Catalunya. Després de la conferència vam fer una tertúlia amb tots els assistents a la sortida sobre el Curs de patrimoni geològic que ens va servir per valorar-lo.

L'endemà, diumenge 17 de juny, des de les 11 h fins a les 15 h, i amb el suport d'un guia, vam visitar la mina de carbó de Fígols i el museu de les mines (amb dos audiovisuals sobre l'explotació minera i la vida a la colònia minera), vam assistir a la conferència sobre la mina a cel obert de Fumanya (amb l'observació de material paleontològic) i vam fer la visita a l'aflorament de Fumanya, on s'observen moltíssimes petjades de dinosaures (sobretot de titanosaures, del cretaci superior, ara fa uns 70-65 milions d'anys). El carbó que s'explotava era lignit del garumnià (formació lacustre del cretaci terminal i del paleocè) i les petjades es troben en materials continentals del mantell inferior del Pedraforca.

GRUP DE TREBALL DEL PATRIMONI DEL PLA DE L'ESTANY

Font de Can Janic (Mateu Butinyà)

Des del gener passat hem continuat fent sortides. A hores d'ara ja portem deu actuacions, una per a cada municipi de la comarca, excepte Banyoles, que disposa d'una brigada de neteja pròpia.

El mes de gener vam actuar al **pou de glaç de Crespià**, desconegut dins de la comarca, tot i les seves grans dimensions. Fa prop de set metres de diàmetre i manté unes parets laterals d'entre un i dos metres, encara que no té cúpula. Es troba a la vora de les runes del mas Manosa, entre el vessant nord dels boscos de les Caselles, o el serrat de Manosa, i el pla d'en Font, a tocar dels límits municipals entre Esponellà, Cabanelles i Crespià mateix. Probablement, el glaç l'anaven a recollir al riu Fluvià, que és el punt d'aigua més proper. Fins al moment no s'ha aconseguit cap informació més sobre la història d'aquest pou. Un equip de TV3 va acompanyar-nos durant el treball.

El mes de febrer es va haver de suspendre l'acció de neteja, ja que el dia acordat va ploure. Així que a Vilademuls hi vam anar a inicis de març. El lloc triat va ser el mas de **cal Bacallà** que es troba al nord del terme del poble de Vilademí i que pertany al municipi de Vilademuls. S'hi pot accedir pel mateix poblet o bé des de Centeny, seguint la ruta del GR-1 si s'hi va a peu o en bicicleta.

Cal Bacallà és un antic mas, ara tot enrunat, que a més dóna nom a una font, molt curiosa i digna de visitar, i també a una rajoleria enclotada en un talús al fons d'un camp proper, que va ser l'objecte de la nostra neteja. Consta de dos forns amb una boca d'un metre d'amplada i uns quatre metres de fons i a sobre, com és normal, la construcció de la rajoleria, on es col·locaven les peces per coure. Es troba, però, totalment col·lapsada i plena de runa. Es va netejar la rampa que salva el talús entre el camí i els forns, així com la placeta que hi ha a davant. A prop hi ha un altre clot que potser es va utilitzar per embassar l'aigua de pluja per tal de preparar el fang. En el camí d'accés des de la pista principal existeix una petita plataforma de 3 x 3 m que es podria haver utilitzat com a lloc per carregar els carros amb la mercaderia ja acabada.

Com que amb una sola jornada no es va poder completar l'actuació, vam decidir fer una segona sessió de neteja de la rajoleria. Ha quedat molt millor, encara que no està acabada del tot: caldrien més hores de treball per deixar-la en perfecte estat de revista. En la nostra opinió li calen algunes obres d'una certa importància per consolidar-la i evitar que es col·lapsi, així com altres obres de neteja amb una retroexcavadora petita per tal de netejar la part superior del forn,

al qual ara ja es pot accedir per sota, per la boca on es posava la llenya. Hem contactat amb l'Ajuntament per saber les possibilitats que hi ha de fer-ho. Dins el forn es veuen vuit arcs d'uns vint-i-cinc centímetres de gruix i entremig, un espai d'uns quinze centímetres per on circulava l'escalfor cap a dalt per coure les rajoles, teules, etc., que s'hi possessin. El forn fa uns quatre metres de llarg. Està molt ben conservat, però caldria treure-li tota la runa que té a sobre. També es va estassar la plaça superior on es troba la zona de càrrega del forn i ara es veu tot el conjunt d'una forma més clara. Queda pendent de neteja la zona de la plataforma de càrrega dels carros.

El mes d'abril no es va poder anar a fer cap neteja ja que va arribar tard el permís del propietari del lloc que havíem triat de Palol. Així que vam aprofitar per acabar una petita obra que anàvem fent per parts: la restauració del **pedró de Miànigues**. Vam aixecar la base i li vam posar la creu, tot això gràcies al bon fer d'en Joan Teixidor, veí del lloc, i en Francesc Tarafa, que va fer la creu.

La següent sortida va ser el maig, a la **font de Can Janic**, a Palol. Es tracta d'una bonica i curiosa construcció que no és un simple broc rajant de la paret sinó una mina en un talús al qual s'accedeix baixant un màxim de setze graons. A aquest nivell només s'hi pot arribar quan està completament seca. És coneguda amb els noms de font de Can Janic perquè es troba prop d'aquest mas, font de la

Mina per la seva construcció o font de la Boscosa perquè es troba en aquest paratge. En aquesta font l'aigua brolla submergida i, antigament, s'utilitzava per regar els horts propers. De fet, quan té el nivell alt, desguassa per un conducte situat al quart graó cap a l'hort esmentat. També hi ha un viver que fa uns 3 x 4 metres i que també servia de safareig.

El mes de juny vam fer la desena sortida de neteja, aquest cop a Fontcoberta. Vam anar a netejar la **rajoleria de Ca l'Anglada**, situada en la carretera que va de Melianta cap a Fontcoberta i des d'on cal agafar un trencall a mà esquerra abans d'arribar al mateix nucli que dona nom al municipi. La zona es trobava plena de brancada de pi després d'haver-hi fet una tallada d'arbres. Així que el primer va ser retirar tota aquesta brossa per facilitar una mica l'accés. Tot seguit, una actuació a fons amb motoserra i desbrossadora la va deixar visible. Va ser tot el treball que hi vam fer. Ara ja són visibles les dues boques del forn i el cos, encara que ple de runa. A tocar de la pista d'accés encara es poden veure les restes de la bassa que utilitzaven per preparar la pasta amb l'argila. Se sap que hi havia una segona bassa, però no se n'ha pogut identificar l'indret exacte. Sembla que es trobava a prop de l'existent, però a l'altre costat de la pista vella, cap a l'interior del bosc.

Ara ens prendrem un descans fins al mes d'octubre.

XIV CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

En aquesta nova edició del concurs, que recordem estava centrat en el tema de «Muntanyes i turons», s'han presentat un total de cent quaranta-tres fotografies de quaranta-vuit fotògrafs, entre els quals va resultar guanyador José Luis García Alonso, amb la fotografia que duia per títol *El turó*. Pel que fa al premi especial Pla de l'Estany, l'afortunat fou el banyolà Jaume Llorens, amb la fotografia *Blaus*, mentre que pel que fa al premi especial d'entitats organitzadores fou per a en Miquel Jover, de la UdG, amb la fotografia *Boira i estels a Rocacorba*.

RESUM D'ACTIVITATS

XX TROBADA DE CENTRES D'ESTUDIS

El dissabte 18 d'abril, al monestir de Sant Daniel de Girona, es va dur a terme la XX Trobada de Centres d'Estudis Locals i Comarcals de les Terres de Girona, organitzada per l'Institut d'Estudis Gironins i la Diputació de Girona.

La trobada va començar amb una conferència sobre el mil·lenari del monestir de Sant Daniel, a càrrec de Marc Sureda, conservador del Museu Episcopal de Vic i membre de l'Institut d'Estudis Gironins. Després va continuar amb una sessió informativa sobre projectes de la CCEPC i de l'Institut Ramon Muntaner i seguidament Xavier Soy, president de l'Àrea de Cooperació Local, Cultural i d'Acció Social de la Diputació, va parlar sobre el nou destí dels centres d'estudis gironins, després de la desaparició del Patronat Francesc Eiximenis.

Després d'una completa visita al monestir, la trobada va acabar amb un dinar de germanor entre els assistents en el mateix servei d'hostaleria del monestir.

Per part del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles hi van assistir, a banda del president, Joan Anton Abellan, els socis Josep Maria Massip i Miquel Rustullet.

CONSULTA EN LÍNIA DE LA BIBLIOTECA DEL CENTRE

En el darrer butlletí ja avançàvem la notícia que en breu es podria consultar en línia el fons que hi ha a la biblioteca del Centre. Doncs bé, des del passat dia 1 de febrer ja és una realitat i, si entreu en la nostra pàgina web, veureu una pestanya que diu «biblioteca», on trobareu un cercador que permet fer diversos tipus de consulta: per autor, títol, paraules claus, localització i procedència.

Actualment s'està treballant en la catalogació de les revistes, un cop catalogats tots els llibres. De moment hi ha unes 5.000 unitats bibliogràfiques catalogades. El catàleg es pot consultar en línia des del web del Centre d'Estudis: www.cecbanyoles.cat/bibliografia.

CENTENARI DE LA MORT DE PERE ALSIUS

Amb l'assistència de Miquel Noguera, alcalde de Banyoles, Joan Anton Abellan, president del Centre d'Estudis Comarcals i Rosa i Esteve Alsius, el divendres 20 de febrer, coincidint amb el centenari de la mort de Pere Alsius i Torrent, es va dur a terme una roda de premsa per tal de presentar els actes previstos per commemorar l'any Alsius, de qui l'alcalde va dir que «va ser un dels referents més importants de Banyoles a tots els nivells, va ser un banyolí il·lustre i exemplar». En total, com va quedar explicat en aquesta roda de premsa, hi ha cinc actes previstos:

1. El Col·loqui de Tardor, organitzat pel Centre d'Estudis i la Universitat de Girona, que enguany durà per títol «Pere Alsius (1839-1915): un farmacèutic entre la renaixença literària i la científica». Se celebrarà els dies 21, 22 i 23 de novembre i tractarà de la figura d'aquest il·lustre farmacèutic sota les seves diferents vessants: prehistoriador, paleontòleg, geòleg, folklorista, medievalista, historiador, etc.

2. L'edició del llibre *El Magdalenense en la província de Gerona*, en una recopilació duta a terme pel prehistoriador Narcís Soler sobre l'obra de prehistòria més important de Pere Alsius, en què es parla de tots els jaciments paleolítics que es coneixien en la seva època i en particular de la Bora Gran d'en Carreras, de Serinyà.

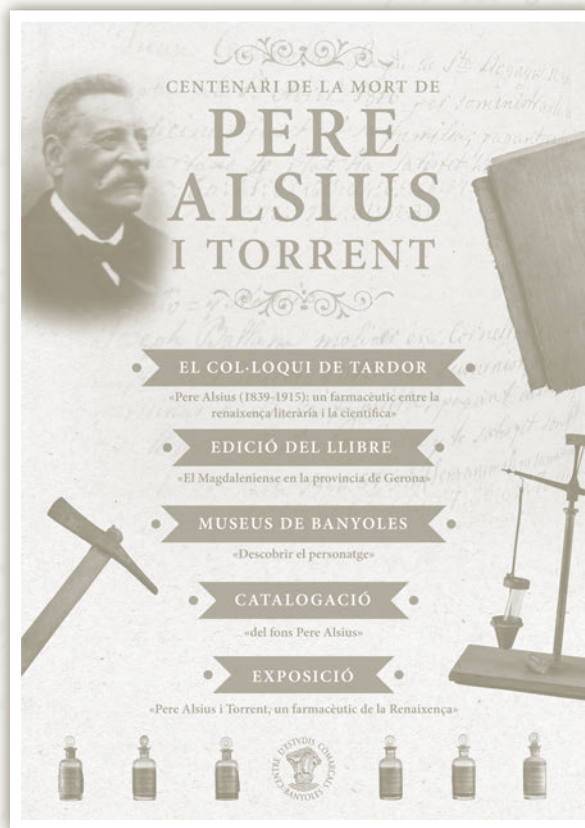
3. «Descobrir el personatge». Una proposta dels Museus de Banyoles per apropar la figura de Pere Alsius als més joves.

4. La catalogació de tots els documents de la biblioteca de Pere Alsius (154 llibres) i els 958 documents varis, com ara fotografies, correspondència amb personatges de l'època, esborranys de discursos, notes sobre les seves investigacions, etc. Una feina duta a terme per l'historiador David Masgrau i que en breu es podrà consultar en la pàgina web del Centre d'Estudis.

5. La museïtzació de material divers de la farmàcia, com pots, aparells de laboratori, etiquetes, etc. de les diferents etapes de la farmàcia Alsius.

D'aquestes cinc propostes, tan sols la darrena ha sofert un canvi i és que, en lloc de la museïtzació prevista, es durà a terme una exposició que durà per títol «Pere Alsius i Torrent: un farmacèutic de la Renaixença».

PROPERES ACTIVITATS

CURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA AL PLA DE L'ESTANY

A partir del mes d'octubre de 2015 es reprendrà el Curs d'història de Catalunya, en el quart i últim cicle, d'acord amb el programa següent:

16 d'octubre de 2015

«La revolució industrial i el moviment obrer a Catalunya»

Conferenciant: Genís Barnosell

13 de novembre de 2015

«El catalanisme polític»

Conferenciant: Jordi Galofré

18 de desembre de 2015

«El modernisme i el noucentisme»

Conferenciant: Roser Masgrau

15 de gener de 2016

«La Restauració a Banyoles i comarca»

Conferenciant: Josep Grabuleda

19 de febrer de 2016

«La Segona República a Catalunya i a la comarca»

Conferenciant: Pere Bosch

11 de març de 2016

«La guerra civil a Catalunya i a la comarca»

Conferenciant: Jordi Galofré

15 d'abril de 2016

«El franquisme a Catalunya»

20 de maig de 2016

«El franquisme a la comarca»

Conferenciant: Josep Grabuleda

En tots els casos, el diumenge següent a la conferència tindrà lloc la sortida habitual, que s'anunciarà oportunament. Hi haurà també una sortida de fi de curs.

GRUP DE TREBALL DEL PATRIMONI DEL PLA DE L'ESTANY

Ja hem començat a treballar en el nou curs i de moment ja tenim cobertes les tres primeres sortides. Per al mes d'octubre està previst anar a la rajoleria de Can Vila a Porqueres, per netejar l'entorn i intentar condicionar-hi un camí d'accés; al novembre, a l'ermita de Sant Nicolau a Sant Miquel de Campmajor, per netejar l'entorn de l'edifici, el castanyer i la font, i al desembre, a un camp tancat a Camós a sobre de can Serrallonga, per netejar el perímetre del camp on estan situades les pedres verticals que el delimiten i aixecar-ne alguna de caiguda, si es pot.

14È CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

Després d'un any sabàtic es torna a posar fil a l'agulla a aquesta activitat que tan d'èxit havia assolit. Un nou equip amb representants del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i del Centre Excursionista de Banyoles, com són l'Arseni Sallent, en Carles Puncernau, l'Anna Galí, la Montse Puigvert i l'Elisabet Saus, amb el suport de l'antic grup promotor, s'ha posat en marxa per organitzar noves sortides, procurant que coincideixin amb el segon diumenge de cada mes.

Calendari previst de les sortides 2015-2016:

1. 11 d'octubre de 2015, a Mata (Porqueres)
2. 8 de novembre de 2015, a Cornellà del Terri
3. 13 de desembre de 2015, a Sant Miquel de Campmajor
4. 10 de gener de 2016, a Crespià
5. 14 de febrer de 2016, a Palol de Revardit
6. 6 de març de 2016, a Vilademuls
7. 10 d'abril de 2016, a Fontcoberta

També hi ha la proposta de comprar un emissor perquè el conferenciant no hagi de forçar la veu i cinquanta-cinc receptors amb auriculars per als assistents de les sortides. Per contribuir en l'amortització d'aquesta compra, però, s'està estudiant el fet de fer pagar 2 euros per persona i sortida. Per participar a les sortides caldrà inscripció prèvia en el correu electrònic **cecbanyles@cecbanyoles.cat**, fins a un màxim de cinquanta-cinc persones.

XXII COL·LOQUI DE TARDOR

Enguany, amb motiu de la celebració del centenari de la mort del farmacèutic banyolí Pere Alsius i Torrent, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, juntament amb la Universitat de Girona, ha decidit dedicar-li el XXII Col·loqui de Tardor. Així, sota el títol de «Pere Alsius (1839-1915): Un farmacèutic entre la renaixença literària i la científica», es duran a terme, entre el 20 i el 22 de novembre, aquestes jornades dedicades a la memòria d'aquest insigne personatge, un dels erudits més importants d'aquest període que, com diu el mateix títol del Col·loqui, es

troba a cavall entre la renaixença literària i la científica i que, a banda d'haver estat un gran professional, ha estat reconegut també com un insigne arqueòleg, historiador i folklorista. El divendres dia 20 es durà a terme la inauguració amb una conferència a càrrec de Josep M. Camarasa (Fundació Carles Faust de Blanes i Institut d'Estudis Catalans) i tot seguit, la presentació del llibre *El Magdalenense de la Província de Gerona*, de Pere Alsius, a càrrec de Narcís Soler (UdG). El dissabte, hi haurà la jornada de treball amb un seguit de conferències que, al voltant d'Al-

sius, versaran sobre els diferents àmbits en els quals va treballar, i que estaran dutes a terme per diferents professionals: Joaquim M. Puigvert (UdG), Josep Grabuleda (Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany), Enric Aragonès (Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica), Jordi Agustí (IPHES, Tarragona), Julià Maroto (UdG), Narcís Soler (UdG), Lluís To (UdG), Jordi Bohigas (historiador) i Àngel Vergés (CECB). I el diumenge, com a cloenda del curs, hi haurà una conferència a càrrec de Santos Casado de Otaola (Universitat Autònoma de Madrid).

EXPOSICIÓ «PERE ALSIUS I TORRENT UN FARMACÈUTIC DE LA RENAIXENÇA»

Coincidint amb la celebració del Col·loqui es durà a terme a Can Paulí, una exposició monogràfica dedicada a al nostre conciutadà que estarà centrada en diferents aspectes de la seva vida: Pere Alsius, un home polièdric. Pere Alsius, el farmacèutic. Pere Alsius, l'historiador i folklorista. Pere Alsius, el prehistoriador i per últim una cinquena dedicada a les seves altres facetes d'estudiós, i en la que col·laboraran, a banda de la pròpia família Alsius, diversos professionals com Josep Grabuleda, Joaquim Maria Puigvert, Andrea Ferrer, Narcís Soler i Julià Maroto.

PUBLICACIONS

«Conèixer el Pla de l'Estany. 24 itineraris per conèixer i estimar la comarca». Aquest és el títol d'un nou llibre que recull vint-i-quatre rutes per la comarca, seleccionades entre la setantena de sortides realitzades al llarg de catorze anys en el cicle «Conèixer el Pla de l'Estany», en una iniciativa conjunta del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i el Centre Excursionista de Banyoles. Els autors d'aquest llibre són els impulsors d'aquestes rutes, Jordi Galofré, Josep M. Massip i Miquel Rustullet, que han seleccionat dues rutes per a cada municipi de la comarca, llevat dels dos de més extensió (Sant Miquel de Campmajor i Vilademuls), dels quals n'han seleccionat tres. Les rutes seleccionades són les següents:

Banyoles

1. Els recs de Banyoles
2. De Mas Usall del Bosc a Mas Palau

Camós

3. Santa Magdalena de Noves, can Llapart, veïnat de Can Pigem i Torre de Can Basses
4. Sant Vicenç de Camós, la Torre de Dalt i Santa Maria

Cornellà del Terri

5. Sords, Ravós del Terri i Sant Andreu del Terri
6. Pujals dels Cavallers i Pujals dels Pagesos

Crespià

7. Sant Bartomeu de Basset i Sant Miquel de la Roca
8. Pedrinyà i Crespià

Esponellà

9. Castell d'Esponellà, església de Sant Cebrià i pont sobre el Fluvià
10. Vilert i Centenyas

Fontcoberta

11. Fontcoberta
12. Vilavenut, la Serra Pelada i Espasens

Palol de Revardit

13. La Mota, oratori de Sant Dalmau Moner, dolmen de la Mota, mas Clarà
14. Riudellots de la Creu, el pou de glaç i el castell de Palol de Revardit

Porqueres

15. Miànigues i can Campolier
16. Can Gallifa, Merlant i can Tista

Sant Miquel de Campmajor

17. Estanyol de la Coromina, estanyol Negre i la Roca dels Capellans
18. Sant Martí de Campmajor, Sant Miquel de Campmajor, el pont de Can Prat i l'Ajuntament
19. Castell de Roca i Briolf

Serinyà

20. Serinyà
21. Sant Miquel Sesvinyes i la Bora Gran d'en Carreres

Vilademuls

22. Paret de d'Empordà
23. Sant Pere de Juïgues i Ollers
24. Sant Esteve de Guialbes i Terradelles

A més de presentar detalladament cada itinerari, fins i tot en un mapa, el llibre recull també la informació i les explicacions que es donaven en el curs de cada ruta, ampliades amb noves dades i aportacions d'interès i il·lustrades amb moltes fotografies, la majoria de les quals aportades pels participants en les sortides, i diversos dibuixos.

Des de la Junta del Centre d'Estudis compartim plenament el desig i l'esperança dels autors: que aquesta publicació serveixi per divulgar el coneixement de la comarca del Pla de l'Estany, que d'aquest coneixement en neixi l'estimació i que el resultat final de tot plegat sigui un nou impuls de l'actitud de protecció i conservació del nostre patrimoni comarcal. Aquest ha estat el motor que ha mogut els autors no sols en la redacció d'aquesta guia sinó també en la mateixa organització de les sortides. I és una voluntat que correspon a les finalitats del Centre d'Estudis, les quals, segons els estatuts, són, entre altres, «l'estudi, promoció i difusió de l'art, l'arqueologia, la geografia, l'etnologia, la geologia, la història i de qualsevol altra matèria o disciplina en les seves relacions amb l'àmbit territorial de la comarca del Pla de l'Estany» (article 2).

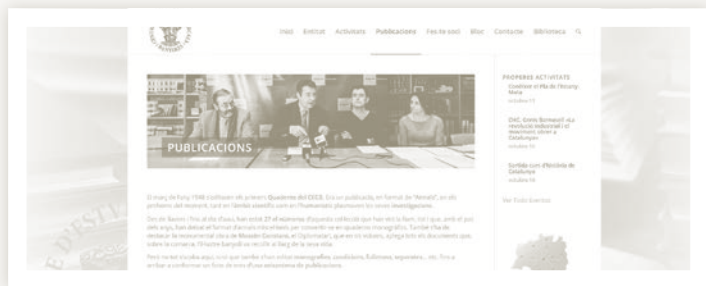
Aquestes sortides, després d'una interrupció d'un any, es tornaran a reprendre a partir del mes d'octubre d'enguany, tal com s'explica en aquest mateix butlletí, amb un nou equip organitzador coordinat per Elisabet Saus.

NOU LLIBRE DE LA COL·LECCIÓ QUADERNS

Estem preparant l'edició del llibre *La música culta a les comarques gironines: dels trobadors a l'electroacústica*, que ens donarà a conèixer aspectes importants de la investigació de la història de la música a les comarques de Girona des dels trobadors fins als nostres dies. Inclourà les set ponències que es van presentar al Col·loqui de Tardor del 2014: «Trobadors i sibil·les a les comarques gironines», «Manuscrits de polifonia del Renaixement amb connexions gironines», «El mestre de capella Manuel Gònima i la introducció de l'oratori musical a Girona», «Quotidianitat i festa a la Girona del XVIII», «Diletants gironins: òpera i romanticisme (1840-1860)», «El fet musical gironí durant la República i la postguerra: de l'eufòria al desencant» i «La música experimental a les comarques gironines: el cas de NauCoclea de Camallera». Aquest nou Quadern publicat pel Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles sortirà el mes d'octubre d'enguany.

PÀGINA WEB

Conscients que la nostra pàgina web és una de les eines que més ens mantenen en contacte amb el soci, estem treballant en una nova web del Centre. Fa poc més de dos anys que vam estrenar l'actual i, en aquest curt termini, tant la nostra web com el Facebook s'han convertit en els mitjans més ràpids per arribar al soci, cosa que podem constatar per la quantitat de visites que s'hi fan. Per això hem cregut convenient de fer un esforç per renovar-nos, donar-hi una nova imatge i aconseguir una pàgina web més àgil i dinàmica, la qual cosa esperem aconseguir, de la mateixa manera que esperem que estigui operativa a primers de setembre.

COM FER-SE SOCI

Els únics requisits per ser soci del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles són ser major de setze anys i pagar la quota establerta.

Podeu fer la inscripció de diferents maneres:

- Personalment al Centre, a la **plaça de la Font, núm. 11**, de Banyoles, els dimecres i divendres de 18 h a 20 h.
- Per telèfon, al **972 57 23 61**, en el mateix horari.
- Per correu electrònic, a **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**, indicant el nom i un telèfon de contacte i ens posarem en contacte amb vosaltres.

La col·laboració econòmica és de **25 €** l'any per al soci individual, **35 €** per al familiar i **75 €** per a les institucions.

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PUNTUAL DE LES ACTIVITATS DEL CENTRE per via correu electrònic, envieu-nos un missatge de correu electrònic amb els vostres nom i cognoms a: **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**

...мокафрмиј ерџа и комонетимеерее парфвн
...и паре и омморднмемзне ро
...е омморднмемзне ро саветтаре и
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар
...е ро пареде наммере хмесса сеи омморда. Пар

